

**EGZAMIN EKSTERNISTYCZNY Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE
Z ZAKRESU LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO DLA DOROSŁYCH**

PRZYKŁADOWE ZADANIA EGZAMINACYJNE WRAZ Z ROZWIĄZANAMI

Zadanie 1. (1 pkt)

Podkreśl prawidłową odpowiedź.

W wyborach powszechnych obywatele wybierają

- A. marszałka województwa.
- B. starostę.
- C. wojewodę.
- D. wójta.

Standard

Zadanie sprawdza znajomość ustroju państwowego Rzeczypospolitej Polskiej, organów władzy i ich kompetencji.

Punktacja

Zdający otrzymuje jeden punkt za wskazanie prawidłowej odpowiedzi.

Czynności wykonywane przez zdającego

Zdający musi wskazać organ władzy wyłaniany w efekcie wyborów powszechnych, czyli wybierany przez ogół uprawnionych do głosowania obywateli.

W celu prawidłowego wykonania polecenia zdający powinien znać podstawowe mechanizmy funkcjonowania organów władzy w Polsce i określać sposób ich kreowania (obsadzania). W zadaniu przywołano organy **terenowej** administracji publicznej w Polsce: **samorządowej** (marszałek województwa, starosta, wójt) i **rządowej** (wojewoda).

Poprawna odpowiedź

- D. wójt

Błędne odpowiedzi

- A. marszałek województwa – wybierany jest przez sejmik województwa
- B. starosta – wybierany jest przez radę powiatu
- C. wojewoda – powoływany jest przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej

Przyczyny popełnianych błędów

- brak elementarnej wiedzy na temat funkcjonowania organów terenowej administracji publicznej w Polsce, ich struktury, kompetencji, a zwłaszcza sposobu powoływania
- niezrozumienie pojęcia *wybory powszechne*

Zadanie 2. (1 pkt)**Podkreśl odpowiedź falszywą. Społeczeństwo obywatelskie charakteryzuje**

- A. duża aktywność społeczna.
- B. zdolność do samoorganizacji.
- C. współpraca dla dobra wspólnoty.
- D. całkowite uzależnienie od władzy państwowej.

Standard

Zadanie sprawdza znajomość terminologii, wydarzeń, zjawisk i procesów w obszarze *społeczeństwo obywatelskie*.

Punktacja

Zdający otrzymuje jeden punkt za wskazanie prawidłowej odpowiedzi, czyli zawierającej stwierdzenie fałszywe.

Czynności wykonywane przez zdającego

Zdający musi wskazać opis zawierający cechy sprzeczne z istotą społeczeństwa obywatelskiego.

W celu prawidłowego wykonania zadania zdający powinien:

- a) określić, czym jest społeczeństwo obywatelskie i jakie co go charakteryzuje;
- b) spośród podanych opisów wskazać ten, który nie dotyczy społeczeństwa obywatelskiego.

Poprawna odpowiedź

D. całkowite uzależnienie od władzy państwowej

Błędne odpowiedzi

Wskazanie każdej innej odpowiedzi.

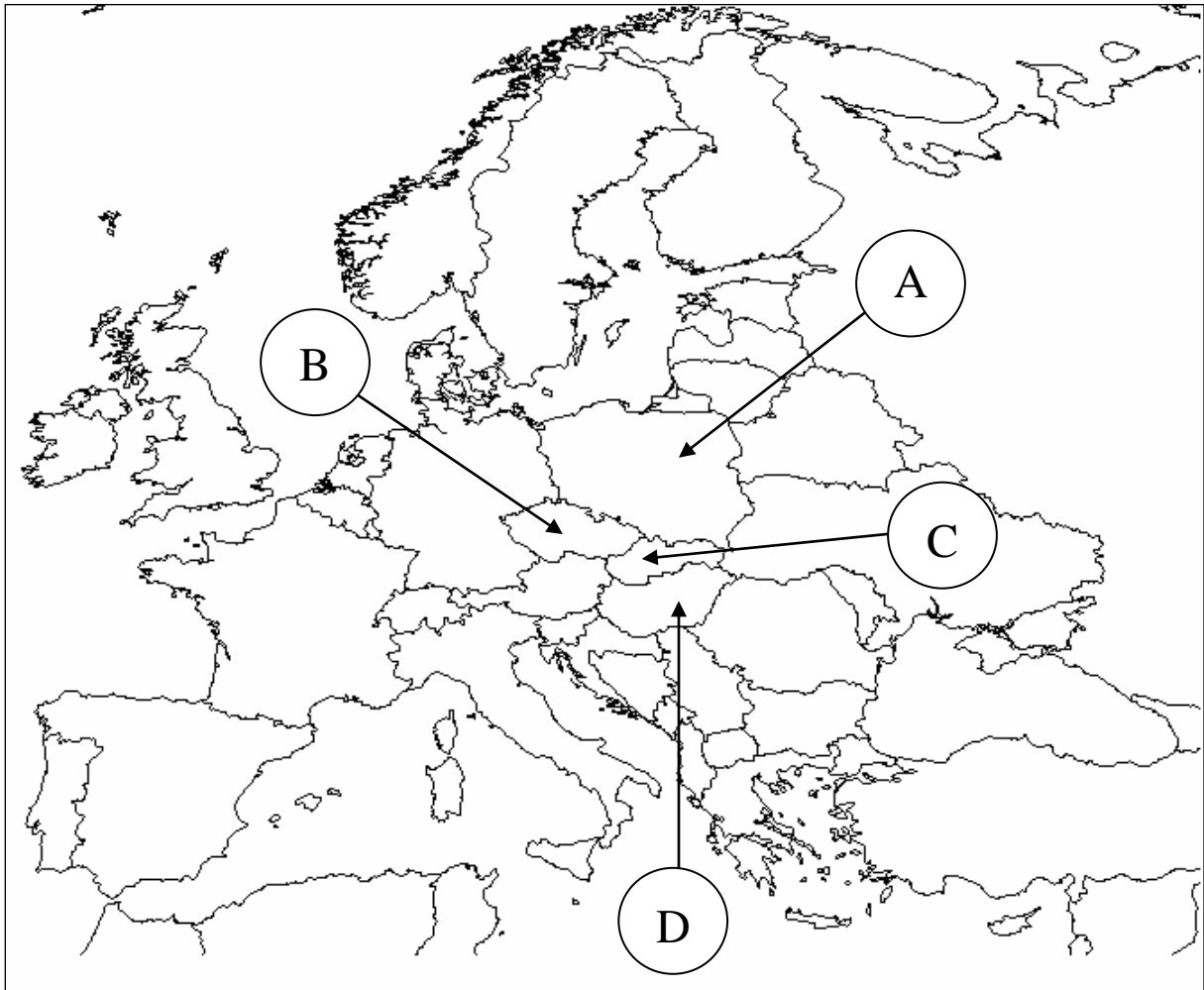
Duża aktywność społeczna (odp. A), zdolność do samoorganizacji (odp. B) i współpraca dla dobra wspólnoty (odp. C) to typowe cechy społeczeństwa obywatelskiego, które dają mu duże poczucie niezależności wobec władzy państwowej.

Przyczyny popełnianych błędów

- brak elementarnej wiedzy na temat terminologii, wydarzeń, zjawisk i procesów społecznych
- niezrozumienie pojęcia *społeczeństwo obywatelskie*; błędne określenie istoty relacji pomiędzy władzą państwową a społeczeństwem obywatelskim
- nieuważne czytanie polecenia – w tym zadaniu zdający proszony jest o wskazanie odpowiedzi fałszywej, a nie prawdziwej

Zadanie 3. (3 pkt)

Na podstawie analizy mapy wykonaj polecenia.

Źródło: <http://www.strefageo.yoyo.pl/mapki/europa.gif>

A. Podkreśl prawidłową odpowiedź.

Państwa oznaczone symbolami A, B, C, D współpracują w ramach organizacji

- A. Rada Bałtycka.
- B. Grupa Wyszehradzka.
- C. Środkoeuropejskie Porozumienie o Wolnym Handlu.
- D. Rada Nordycka.

B. Mapa przedstawia sytuację polityczną w Europie po roku 1989 – określ, czy podane stwierdzenie jest prawdziwe. Podaj jeden argument na uzasadnienie zajętogo stanowiska.

Stanowisko: .....

Argument: .....

.....

Standard

Zadanie sprawdza umiejętność wyszukiwania i odczytywania informacji z mapy.

Punktacja

Zdający otrzymuje trzy punkty:

Część A

- jeden punkt za prawidłowe wskazanie organizacji

Część B

- jeden punkt za prawidłowo określone stanowisko
- jeden punkt za merytorycznie poprawny argument (punkt za argument przyznawany jest wówczas, gdy prawidłowo zostało określone stanowisko).

Czynności wykonywane przez zdającego

Zdający musi:

Część A

wskazać organizację, której członkami są zaznaczone na mapie państwa;

Część B

ustalić, czy mapa przedstawia sytuację polityczną w Europie po roku 1989 i przytoczyć jeden argument.

W celu prawidłowego wykonania zadania zdający powinien:

- a) przeanalizować informacje umieszczone na mapie – obszar poszczególnych państw europejskich;
- b) rozpoznać poszczególne państwa.

Część A

- c) przyporządkować do wymienionych w zadaniu organizacji cztery państwa oznaczone literami A-D; do wykonania zadania konieczna jest wiedza na temat organizacji europejskich; pomocnym może okazać się:
  - analiza mapy, która pozwoli wykluczyć odpowiedź *Rada Bałtycka* (tylko Polska położona jest nad Bałtykiem);
  - wiedza ogólna pozwalająca określić rozumienie pojęcia *Nordycy* (typ antropologiczny dominujący w północnej części Europy) i tym samym odrzucić odpowiedź *Rada Nordycka*.

Część B

- d) odtworzyć główne wydarzenia polityczne rozgrywające się po roku 1989, które miały wpływ na zmianę zasięgu terytorialnego poszczególnych państw europejskich:
  - zjednoczenie Niemiec
  - rozpad ZSRR
  - rozpad Jugosławii
  - rozpad Czechosłowacji
- e) zająć stanowisko i zbudować argument, odnosząc posiadaną wiedzę do sytuacji przedstawionej na mapie.

Poprawne odpowiedzi

Część A

B. Grupa Wyszehradzka

Część B

Stanowisko – tak

Argument:

Každy merytorycznie poprawny argument zgodny z sytuacją przedstawioną na mapie, np.

- zjednoczone państwo niemieckie (połączenie NRD i RFN)
- rozpad Czechosłowacji (powstanie Czech i Słowacji)
- rozpad ZSRR (powstanie Rosji, Litwy, Łotwy, Estonii, Białorusi, Ukrainy, Mołdawii)
- rozpad Jugosławii (powstanie Słowenii, Chorwacji, Bośni i Hercegowiny, Serbii, Czarnogóry, Macedonii, Kosowa)

Błędne odpowiedzi

Część A

- A. Rada Bałtycka – jest politycznym związkiem Litwy, Łotwy i Estonii.
- C. Środkowoeuropejskie Porozumienie o Wolnym Handlu – układ pomiędzy Chorwacją, Macedonią, Albanią, Bośnią i Hercegowiną, Mołdawią, Czarnogórą, Serbią, Kosowem. Po wstąpieniu do Unii Europejskiej Polska, Węgry, Czechy i Słowacja opuściły organizację.
- D. Rada Nordycka – organizacja zrzeszająca Danię, Islandię, Norwegię, Szwecję, Finlandię, Grenlandię, Wyspy Alandzkie i Wyspy Owcze.

Część B

Stanowisko – Nie

Argument:

Každy niezgodne z sytuacją przedstawioną na mapie stwierdzenie, np. *Istnienie państwa radzieckiego (ZSRR).***Przyczyny popełnianych błędów**

- brak wiedzy na temat przemian politycznych dokonanych w Europie po roku 1989
- niezajomość mapy politycznej Europy
- nieuwważna analiza mapy
- brak umiejętności samodzielnego budowania krótkiej wypowiedzi

Zadanie 4. (3 pkt)

Nazwij przedstawione typy przystosowania społecznego, wpisując w tabelę wybrane określenia.

Opis typu przystosowania społecznego	Określenie
A. Podporządkowanie się wartościom, poglądom, zasadom i normom postępowania obowiązującym w danej grupie społecznej.	
B. Odrzucenie uznawanych wartości i zastąpienie ich wartościami nowymi. Ten rodzaj zachowania rodzi się w sytuacji powstawania przeszkód w osiągnięciu uznawanych społecznie celów.	
C. Odizolowanie od społeczeństwa, nieutożsamianie się ze społecznością lokalną i ponadlokalną, utrata tożsamości jednostki charakterystyczna dla dużych ośrodków miejskich i migracji zarobkowych.	

alienacja

ignorancja

konformizm

bunt

Standard

Zadanie sprawdza znajomość terminologii z obszaru *społeczeństwo*.

Punktacja

Zdający otrzymuje trzy punkty: po jednym punkcie za prawidłowe określenie typu przystosowania społecznego.

Czynności wykonywane przez zdającego

Zdający musi przyporządkować opisom typów przystosowania społecznego odpowiadające im określenia.

W celu prawidłowego wykonania zadania zdający powinien:

- a) uważnie przeczytać podane opisy i spróbować samodzielnie określić opisywaną postawę;
- b) następnie sprawdzić, czy udzielone przez niego odpowiedzi znajdują się wśród nazw podanych w zadaniu.

Po wpisaniu nazw rozpoznanych pojęć zdający powinien spróbować dobrać określenia do pozostałych opisów, wybierając te, które uzna za bardziej prawdopodobne.

Poprawne odpowiedzi

- A. konformizm
- B. bunt
- C. alienacja

Błędne odpowiedzi

Każde inne przyporządkowanie uznawane jest za błąd.

W zadaniu nie podano opisu pojęcia *ignorancja*.

Ignorancja – nieznanie czegoś lub brak wiedzy z jakiejś dziedziny.

Przyczyny popełnianych błędów

- nieznanie użytych pojęć; dotyczy to zwłaszcza określeń *konformizm* i *alienacja*, które są rzadko stosowane w życiu codziennym
- nieprawidłowe stosowanie pojęć w życiu codziennym; dotyczy to zwłaszcza określenia *ignorancja*, które część zdających utożsamia z buntem
- brak umiejętności definiowania pojęć, stąd błędne odpowiedzi pojawiały się nawet w przypadku nazywania postaw powszechnie znanych, takich jak *bunt*

Zadanie 5. (2 pkt)

Podkreśl dwa postulaty charakterystyczne dla doktryny liberalnej.

- A. Znaczne obniżenie podatków.
- B. Rozwój świadczeń socjalnych, np. zasiłków dla bezrobotnych.
- C. Rozwój sektora prywatnego w służbie zdrowia.
- D. Zagwarantowanie przez państwo miejsc pracy wszystkim obywatelom.

Standard

Zadania sprawdza znajomość współczesnych doktryn politycznych.

Punktacja

Zdający otrzymuje dwa punkty: po jednym punkcie za wskazanie każdego prawidłowego postulatu.

Czynności wykonywane przez zdającego

Zdający musi wskazać spośród podanych postulatów dwa odpowiadające założeniom doktryny liberalnej.

W celu prawidłowego wykonania zadania zdający powinien:

- a) określić główne założenia doktryny liberalnej, np.
  - wolność jednostki podstawową wartością gwarantowaną przez państwo;
  - ograniczenie roli państwa w procesach ekonomicznych;
  - zmniejszenie socjalno-opiekuńczej funkcji państwa;
- b) główne założenia doktryny liberalnej odnieść do podanych w zadaniu postulatów i stwierdzić, czy są one ich logicznym rozwinięciem.

Poprawne odpowiedzi

- A. Znaczne obniżenie podatków.
- C. Rozwój sektora prywatnego w służbie zdrowia.

Błędne odpowiedzi

Wszystkie inne wskazane odpowiedzi.

- B. Rozwój świadczeń socjalnych, np. zasiłków dla bezrobotnych – postulat charakterystyczny dla doktryny socjaldemokratycznej.
- D. Zagwarantowanie przez państwo miejsc pracy wszystkim obywatelom – postulat charakterystyczny dla doktryny komunistycznej.

Przyczyny popełnianych błędów

- niezajomość głównych założeń doktryny liberalnej
- brak umiejętności analizy omawianych zjawisk
- nieuważne czytanie podanych postulatów

Zadanie 6. (2 pkt)

Wpisz w tabelę nazwy opisanych organów władzy Rzeczypospolitej Polskiej.

Opis organów władzy	Nazwa
A. Organ władzy orzekający o zgodności z Konstytucją ustaw i umów międzynarodowych, rozpatrujący skargi konstytucyjne i rozstrzygający spory kompetencyjne pomiędzy centralnymi organami państwa.	
B. Organ kontrolujący działalność administracji rządowej, Narodowego Banku Polskiego, państwowych osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych, z punktu widzenia legalności, gospodarności, celowości i rzetelności ich działania.	

Standard

Zadanie sprawdza znajomość ustroju Rzeczypospolitej Polskiej, organów władzy i ich kompetencji.

Punktacja

Zdający otrzymuje dwa punkty: po jednym punkcie za podanie każdej prawidłowej nazwy.

Czynności wykonywane przez zdającego

Zdający musi podać nazwy dwóch scharakteryzowanych organów władzy w Polsce.

W celu prawidłowego wykonania zadania zdający powinien:

- a) prawidłowo określić kompetencje organów władzy w Polsce;
- b) uważnie przeczytać zamieszczone w tabeli opisy i odnieść je do posiadanej wiedzy;
- c) samodzielnie określić nazwę opisanego organu.

Poprawne odpowiedzi

- A. Trybunał Konstytucyjny
- B. Najwyższa Izba Kontroli

Błędne odpowiedzi

Najczęściej popełniane błędy:

- A. Sąd Najwyższy; Naczelny Sąd Administracyjny
- B. Trybunał Stanu

Przyczyny popełnianych błędów

- brak wiedzy na temat organów władzy, a przede wszystkim posiadanych przez nich kompetencji
- posiadanie powierzchownej, nieutrwalonej, opartej tylko na przekazie medialnym wiedzy
- nieuważne czytanie podanych opisów

Zadanie 7. (1 pkt)

Podkreśl prawidłową odpowiedź.

„Człowiek jest istotą społeczną” – słowa Arystotelesa zawarte w dziele „Polityka” wyrażają przekonanie autora, o tym że

- A. człowiek musi żyć wśród innych ludzi i z nimi współpracować.
- B. człowiek powinien całkowicie podporządkować swoje aspiracje potrzebom społeczeństwa i państwa.
- C. charakter człowieka jest kształtowany wyłącznie przez społeczeństwo.

Standard

Zadanie sprawdza znajomość prawidłowości rządzących życiem społecznym.

Punktacja

Zdający otrzymuje jeden punkt za wskazanie prawidłowej odpowiedzi.

Czynności wykonywane przez zdającego

Zdający musi wskazać zasadę określającą miejsce człowieka w społeczeństwie, zawartą w słowach Arystotelesa „Człowiek jest istotą społeczną”.

W celu prawidłowego wykonania zadania zdający powinien:

- a) umieć określić rolę jednostki w społeczeństwie i wpływ społeczeństwa na kształtowanie osobowości człowieka i zabezpieczanie jego potrzeb;
- b) uważnie przeczytać podane opisy i odnieść je do koncepcji człowieka jako istoty społecznej.

Poprawna odpowiedź

A. człowiek musi żyć wśród innych ludzi i z nimi współpracować

Błędne odpowiedzi

- B.** człowiek powinien całkowicie podporządkować swoje aspiracje potrzebom społeczeństwa i państwa – koncepcja człowieka jako istoty społecznej nie zakłada całkowitego podporządkowania jednostki grupie, co prowadziłoby do zahamowania rozwoju osobowości człowieka, zabicia jego indywidualności, aktywności i kreatywności.
- C.** charakter człowieka jest kształtowany wyłącznie przez społeczeństwo – oddziaływanie społeczeństwa to jeden z głównych czynników kształtujących osobowość człowieka, ale nie jedyny; równie istotne są czynniki wrodzone oraz aktywność własna.

Przyczyny popełnianych błędów

- brak wiedzy na temat:
  - wzajemnego oddziaływania społeczeństwo – jednostka
  - czynników kształtujących osobowość człowieka
- nieuważne czytanie podanych w zadaniu opisów

Zadanie 8. (2 pkt)

Określ hierarchię aktów prawnych w Rzeczypospolitej, wpisując obok aktu najwyższego liczbę 1, a najniższego liczbę 4.

Akty prawne	Liczy
A. Rozporządzenie	
B. Konstytucja	
C. Uchwała rady gminy	
D. Ustawa	

Standard

Zadanie sprawdza znajomość źródeł powszechnie obowiązującego prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

Punktacja

Zdający otrzymuje dwa punkty: po jednym punkcie za wskazanie prawidłowego aktu prawnego.

Czynności wykonywane przez zdającego

Zdający musi wskazać dwa akty prawne: najwyższy i najniższy w hierarchii spośród podanych w tabeli.

W celu prawidłowego wykonania zadania zdający powinien:

- rozumieć określenie *hierarchia aktów prawnych*. Obowiązujące w Rzeczypospolitej akty prawne są od siebie zależne i uporządkowane według ściśle określonych zasad. Akt prawny niższego rzędu musi wynikać z aktu prawnego wyższego rzędu;
- znać obowiązujący w Polsce system hierarchizacji aktów prawnych;
- umieć określić, jakiego rodzaju aktem prawnym jest uchwała rady gminy i jakie miejsce w strukturze hierarchicznej zajmują akty prawa miejscowego.

Poprawne odpowiedzi

- B. Konstytucja – 1
C. Uchwała rady gminy – 4

Błędne odpowiedzi

Najczęściej popełniane błędy dotyczą wskazywania rozporządzenia jako aktu prawnego hierarchicznie najniższego.

Przyczyny popełnianych błędów

- brak wiedzy na temat rodzajów aktów prawnych i ich hierarchizacji, w szczególności aktów prawnych wykonawczych i aktów prawa miejscowego
- nieutralona i nieporządkowana wiedza z zakresu prawa

Zadanie 9. (4 pkt)

Określ, które zdanie dotyczące organów władzy ustawodawczej w Polsce zawiera informacje prawdziwe, a które fałszywe, wpisując w tabelę: Prawda lub Fałsz.

Zdania	Prawda / Fałsz
A. Władzę ustawodawczą w Polsce sprawuje Sejm i Senat.	
B. Sejm i Senat, obradując wspólnie, tworzą Zgromadzenie Narodowe.	
C. Senat nie posiada inicjatywy ustawodawczej.	
D. Senat składa się ze stu senatorów.	

Standard

Zadanie sprawdza znajomość ustroju państwowego Rzeczypospolitej Polskiej, organów władzy i ich kompetencji.

Punktacja

Zdający otrzymuje cztery punkty: po jednym punkcie za podanie każdego prawidłowego określenia.

Czynności wykonywane przez zdającego

Zdający musi określić, czy podane zdania odnoszące się do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zawierają informacje fałszywe, czy prawdziwe.

W celu prawidłowego wykonania polecenia zdający powinien:

- odwołać się do posiadanej wiedzy na temat struktury i uprawnień Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej;
- przeczytać uważnie zamieszczone w tabeli zdania. Nie wolno pominąć żadnej zawartej w nich wiadomości. Jeżeli zdanie zawiera jakąkolwiek informację niezgodną z obowiązującym prawem, należy je oznaczyć określeniem *Fałsz*.

Poprawne odpowiedzi

- Prawda
- Prawda
- Fałsz
- Prawda

Błędne odpowiedzi

Za błędną uznajemy każdą inną odpowiedź.

C – podano błędną informację; zgodnie z polską konstytucją Senat jest z jednym z podmiotów posiadających prawo inicjatywy ustawodawczej.

Przyczyny popełnianych błędów

- brak wiedzy na temat struktury i uprawnień Sejmu i Senatu
- nieznanostwo terminologii z zakresu parlamentaryzmu, np. inicjatywa ustawodawcza
- nieuważne czytanie podanych w zadaniu opisów

Zadanie 10. (3 pkt)

Dobierz do przedstawionych na zdjęciach polityków informacje dotyczące pełnionych przez nich funkcji, wpisując w wykropkowane miejsca przyporządkowane opisom liczby.

A.

.....

B.

.....

C.

.....

- Pierwszy po II wojnie światowej niekomunistyczny Prezes Rady Ministrów w Polsce.
- Prezes partii Prawo i Sprawiedliwość, poseł na Sejm RP. Od lipca 2006 do listopada 2007 Prezes Rady Ministrów.
- Pierwszy po II wojnie światowej Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wybrany przez obywateli w wyborach powszechnych i bezpośrednich.
- Pierwszy Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wybrany po obradach Okrągłego Stołu przez Zgromadzenie Narodowe.

Standard

Zadanie sprawdza znajomość wydarzeń, zjawisk i procesów w obszarze polityki.

Punktacja

Zdający otrzymuje trzy punkty: po jednym punkcie za każde prawidłowe przyporządkowanie informacji do polityka.

Czynności wykonywane przez zdającego

Zdający musi połączyć przedstawionych na zdjęciach polityków z odpowiadającymi im opisami.

W celu prawidłowego wykonania polecenia zdający powinien:

- a) rozpoznać przedstawione na zdjęciach postaci: A. – Lech Wałęsa; B. – Tadeusz Mazowiecki; C. – Jarosław Kaczyński (może pojawić się wątpliwość, którego z braci Kaczyńskich przedstawia zdjęcie);
- b) przeczytać uważnie zamieszczone opisy i odnieść je do rozpoznanych na zdjęciach postaci.

Poprawne odpowiedzi

- A. – 3
- B. – 1
- C. – 2

Błędne odpowiedzi

Za błędną uznajemy każdą inną odpowiedź.

Odpowiedź nie pasująca do żadnego z przedstawionych na zdjęciu polityków to:

- 4. – Wojciech Jaruzelski

Najczęściej popełniane błędy to:

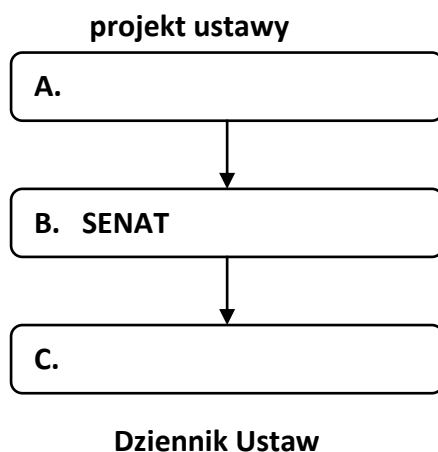
- nierozpoznanie osoby Tadeusza Mazowieckiego
- przyporządkowanie do Lecha Wałęsy opisu nr 4

Przyczyny popełnianych błędów

- brak wiedzy na temat głównych osób tworzących polską rzeczywistość polityczną po roku 1989
- zaniebywanie rozwoju humanistycznego; budowanie wiedzy wyłącznie w oparciu o skrypty i ściągę, stąd wynikają trudności w rozpoznaniu na zdjęciach czołowych postaci polskiej sceny politycznej
- nieuważne czytanie podanych w zadaniu informacji

Zadanie 11. (2 pkt)

Uzupełnij uproszczony schemat procesu ustawodawczego w Polsce, wpisując nazwy uczestniczących w nim organów władzy.

Standard

Zadanie sprawdza znajomość ustroju państwowego Rzeczypospolitej Polskiej, organów władzy i ich kompetencji.

Punktacja

Zdający otrzymuje dwa punkty: po jednym punkcie za każdą prawidłową informację wpisaną do schematu.

Czynności wykonywane przez zdającego

Zdający musi uzupełnić schemat dotyczący procesu legislacyjnego (ustawodawczego) w Polsce, podając nazwy organów uczestniczących w tym procesie.

W celu prawidłowego wykonania polecenia zdający powinien:

- a) przypomnieć sobie informacje dotyczące głównych etapów procesu ustawodawczego; określić:
  - organy władzy w nich uczestniczące;
  - kolejność podejmowanych działań;
- b) przyrzeć się strukturze zamieszczonego schematu – ustalić, jakiego typu informacje zawiera i jak zostały one rozmieszczone;
- c) wpisać w schemat brakujące informacje tak, by tworzyły logiczną całość.

Poprawne odpowiedzi

- A. – Sejm
- B. – Prezydent

Błędne odpowiedzi

Za błędną uznajemy każdą inną odpowiedź:

Najczęściej popełniane błędy to podanie nazw:

- innych organów władzy, np. *Trybunał Konstytucyjny*;
- prawidłowo określonych organów, ale wpisanie ich w niewłaściwej kolejności.

Przyczyny popełnianych błędów

- brak wiedzy na temat procesu legislacyjnego
- nieumiejętność odczytywania schematów
- pośpiech i nieuwaga przy wykonywaniu zadania

Zadanie 12. (4 pkt)

Wskaż dwa zdania zawierające wyłącznie informacje o faktach i dwa zawierające opinie. Wpisz w kwadraty liczby przyporządkowane wybranym zdaniom.

1. W opublikowanym przez Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP) rankingu krajów za 2003 rok, opartym na wskaźniku rozwoju społecznego, Norwegia znajduje się na drugim, po Islandii, miejscu pod względem równouprawnienia kobiet i mężczyzn w życiu gospodarczym i politycznym.
2. Sądzi się, że w odczuciu większości Norwegów w Stortingu (norweskim zgromadzeniu narodowym) zasiada za duża reprezentacja kobiet.
3. W składzie drugiego rządu uformowanego w 1986 roku przez ówczesną Premier Gro Harlem Brundtland znajdowała się największa liczba kobiet ze wszystkich rządów na świecie – do kobiet należało bowiem osiem z osiemnastu tek ministerialnych.
4. Zgodnie z ustawą z 1978 roku o równym statusie kobiet i mężczyzn, dyskryminacja ze względu na płeć jest zakazana pod wszelką postacią, z wyjątkiem przypadków, w których występuje promowanie równouprawnienia kobiet i mężczyzn.
5. Chociaż wprowadzono w życie formalną zasadę mówiącą o takiej samej płacy za wykonanie takiej samej pracy, wiele wskazuje na to, że pod względem poziomów płac Norweżki nadal nie dorównują mężczyznom na podobnych stanowiskach i sytuacja nie ulegnie zmianie.
6. Już w 1888 roku zamężnym kobietom przyznano całkowicie niezależną zdolność do wykonywania czynności prawnych, a legislacja z 1918 i 1927 roku stawiała je na równej stopie z mężczyznami w odniesieniu do rozwodu, opieki nad dzieckiem i prawa do majątku.
7. Zachodzi obawa, że norweskich feministek nie zadowolą nawet równy dostęp kobiet do stanowisk kościelnych i wojskowych.

Opracowano na podstawie: <http://www.amb-norwegia.pl/facts/living/gender/equality.html>

Opinie:

Fakty:

Standard

Zadanie sprawdza umiejętność odróżniania faktów od opinii.

Punktacja

Zdający otrzymuje cztery punkty: po jednym punkcie za każde prawidłowe przyporządkowanie zdań.

Czynności wykonywane przez zdającego

Zdający musi, spośród podanych zdań, wybrać dwa zawierające informacje o faktach i dwa zawierające opinie.

W celu prawidłowego wykonania polecenia zdający powinien:

- mieć świadomość, że materiał opisowy (narracyjny) obok informacji na temat zaistniałych w rzeczywistości wydarzeń i zjawisk, czyli faktów, zawierać może również opinie, czyli komentarze do podanych informacji, sądy wartościujące, własne poglądy i przekonania narratora;
- przeanalizować zapisy polecenia tak, by prawidłowo określić istotę wykonywanego zadania. Zadanie wymaga wskazania dwóch rodzajów zdań zawierających:
  - wyłącznie informacje o faktach;
  - wyłącznie opinie lub opinie i fakty;
- przeczytać uważnie każde zdanie – od początku do końca, nie pomijając żadnego zawartego w nim stwierdzenia. Wskazać (np. podkreślając) określenia mające cechy opinii, np.: *mniemam, sądzę, przypuszczam, obawiam się, wydaje się, zakłada się, wszystko wskazuje na, być może nastąpi.*

Poprawne odpowiedzi

Zdania zawierające wyłącznie informacje o faktach: 1, 3, 4, 6.

Zdania zawierające opinie: 2, 5, 7.

Błędne odpowiedzi

Za błędną uznajemy każde inne przyporządkowanie zdań.

Najczęściej popełniany błąd: 5 – fakt.

Przyczyny popełnianych błędów

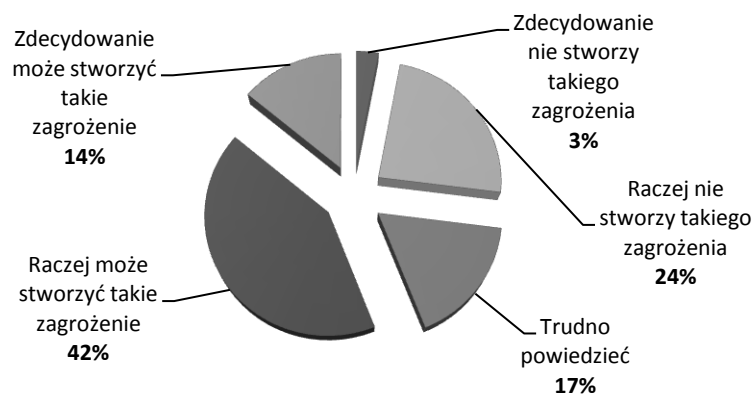
- brak umiejętności odróżniania informacji o faktach od opinii
- nieuważne czytanie zdań – zdający pomijali stwierdzenia znajdujące się w środku i na końcu zdania
- nieuważne czytanie polecenia

Zadanie 13. (3 pkt)

Na podstawie wykresu i tabeli wykonaj polecenia.

Pytanie skierowane do respondentów:

Czy budowa, na terenie naszego kraju, wyrzutni należących do systemu tarczy antyrakietowej może stworzyć zagrożenie atakiem powietrznym lub rakietowym innego państwa (np. Rosji) na terytorium Polski, czy też nie?

Opracowano w oparciu o materiały opublikowane przez CBOS 2008

A. Na podstawie wykresu napisz, ile procent badanych zdecydowanie uważa, że budowa elementów tarczy rakietowej:

- a) stworzy zagrożenie atakiem powietrznym, rakietowym innego państwa (np. Rosji) na terytorium Polski .....
- b) nie stworzy takiego zagrożenia .....

Tabela

Zainteresowanie polityką	Czy jest Pan(i) za, czy przeciw budowie na terenie naszego kraju wyrzutni należącej do systemu tarczy antyrakietowej?		
	Za	Przeciw	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Duże	49	45	6
Średnie	37	53	10
Małe	25	61	14
Brak zainteresowania	21	49	30

Opracowano w oparciu o materiały opublikowane przez CBOS 2008

B. Na podstawie tabeli napisz, która z badanych grup respondentów obawia się budowy na terenie Polski wyrzutni należących do systemu tarczy antyrakietowej:

- a) w największym stopniu .....
- b) w najmniejszym stopniu .....

C. Na podstawie materiału źródłowego lub wiedzy własnej, podaj przyczynę niechęci Polaków do budowy na terenie Polski elementów systemu tarczy antyrakietowej.

.....

Standard

Zadanie sprawdza umiejętność porównywania i zestawiania informacji pochodzących z różnych źródeł i wnioskowania na ich podstawie.

Punktacja

Zdający otrzymuje trzy punkty: po jednym punkcie za wykonanie każdej części zadania.
 Część A – aby otrzymać punkt, zdający musi prawidłowo odczytać z wykresu dwie informacje.
 Część B – aby otrzymać punkt, zdający musi prawidłowo odczytać z tabeli dwie informacje.
 Część C – należy podać jedną przyczynę.

Czynności wykonywane przez zdającego

Zdający musi:

Część A

prawidłowo odczytać z wykresu dwa wskazania respondentów dotyczące skutków budowy tarczy antyrakietowej w Polsce

Część B

prawidłowo wskazać dwie podane w tabeli grupy respondentów, które w najmniejszym i największym stopniu obawiają się skutków budowy na terenie Polski tarczy antyrakietowej

Część C

podać jedną przyczynę niechęci Polaków do budowy elementów systemu tarczy antyrakietowej.

W celu prawidłowego wykonania polecenia zdający powinien:

- przyrzeć się strukturze zamieszczonego wykresu i tabeli; ustalić, jakiego typu informacje i w jaki sposób zostały w nich zestawione. Nie może pominąć pytań postawionych respondentom
- uważnie przeczytać polecenie, tak by nie pominąć informacji koniecznych do prawidłowego wykonania zadania
- w części A wskazać, ile procent respondentów zdecydowanie wyraża swoją opinię (*zdecydowanie może stworzyć*) – w wykresie uwzględniono również wypowiedzi respondentów niezdecydowanych (*raczej może stworzyć*), co może mylić zdających;
- w części B ustalić, które informacje zawarte w tabeli określają:
  - charakter badanej grupy (kryterium wyróżniającym grupę jest stopień zainteresowania polityką, np. *grupa osób bardzo zainteresowanych polityką*)
  - skalę obaw wobec budowy tarczy antyrakietowej (dane procentowe wskazują stopień akceptacji respondentów dla budowy tarczy antyrakietowej)
- w części C zdający może wykorzystać informacje zawarte w wykresie, by zbudować odpowiedź w oparciu o postawione respondentom pytanie lub odwołać się do wiedzy własnej.

Poprawne odpowiedzi

Część A

a) 14 %; b) 3 %

Część B

a) osoby mało zainteresowane polityką

b) osoby bardzo (w dużym stopniu) zainteresowane polityką

Część C

Każda merytorycznie poprawna odpowiedź, np.

- obawa przed wzrostem zagrożenia atakiem powietrznym (rakietowym)

- obawa przed pogorszeniem się stosunków z Rosją

Błędne odpowiedzi

Część A

Najczęściej popełniane błędy to:

- wskazywanie danych procentowych dotyczących odpowiedzi – *raczej może stworzyć*
- dodawanie danych procentowych odpowiedzi – *zdecydowanie może stworzyć* i *raczej może stworzyć*

Część B

Najczęściej popełniane błędy to:

- posługiwanie się danymi procentowymi, a nie określeniami opisującymi grupy respondentów
- błędne odczytywanie zapisów tabeli, które określają rodzaj grupy respondentów, np. *grupa mała* czy *grupa duża*

Część C

Najczęściej popełniany błąd to:

- niewłaściwe określanie skutków politycznych budowy elementów tarczy antyrakietowej, np. *pogorszenie stosunków ze Stanami Zjednoczonymi*

Przyczyny popełnianych błędów

- nieuważne czytanie poleceń
- niezrozumienie struktury źródła
- pomijanie informacji zawartych w źródłach lub nieprawidłowa ich interpretacja
- niezajomość głównych problemów, wydarzeń, procesów politycznych współczesnego świata

Zadanie 14. (4 pkt)

Na podstawie tekstu wykonaj polecenia.

W Polsce dominacja mężczyzn na szczytach nauki kontrastuje z szybko rosnącą liczbą badaczek. Obecnie stanowią one ok. 40 proc. kadry. Pod tym względem jesteśmy w czołówce europejskiej. Ile z nich zrobi karierę? Proporcjonalnie dużo mniej niż mężczyzn. W większości pozostaną pszczołami-robotnicami nauki. Choć piszą ponad 40 proc. doktoratów, stanowią tylko 20 proc. kadry profesorskiej. [...]

Na konserwatyzm naszego środowiska naukowego zwracał uwagę już w 2001 r. raport Grupy Helsińskiej, monitorującej dla Brukseli sytuację kobiet w nauce europejskiej. Stwierdzono w nim, że w Polsce panuje zły klimat dla nowinek, w tym dla oddolnych inicjatyw, także tych mających wzmocnić pozycję kobiet. W innych krajach kobiety pomagają sobie w znajdowaniu mentorów i stypendiów, tworzą sieci wzajemnego wsparcia. Mogą przy tym liczyć na pomoc instytucji publicznych. Japońskie ministerstwo nauki rozdaje co roku 80 grantów badaczkom powracającym do pracy po okresie macierzyństwa. W niemieckich instytutach Maksa Plancka działa sieć Minerva-Femme Net, w ramach której starsze badaczki opiekują się młodszymi. W Szwajcarii podobny projekt realizuje grupa uczelni z doskonałą politechniką ETH w Zurychu. W Trinity College w Dublinie utworzono specjalny ośrodek Centre for Women in Science, podejmujący dziesiątki inicjatyw skierowanych do kobiet. Wiele znanych uczelni i instytutów na świecie wprowadza ułatwienia dla kobiet po doktoracie, które zostały matkami. Zdejmuje się z nich część obowiązków dydaktycznych, wspomaga finansowo, pozwala na indywidualne godziny pracy, organizuje przedszkola lub choćby miejsca, gdzie można na 2-3 godziny zostawić dziecko. [...] Zresztą nasze badaczki też są mało aktywne, nie zakładają stowarzyszeń, nie tworzą grup nacisku. Ostatnio padł jednak jeden z męskich szańców w polskiej nauce – pierwszy raz od niepamiętnych czasów rządzi nią kobieta. [...]

Na podstawie: Andrzej Hołdys, PAN nie dla pań, *Polityka*, nr 15 (2649) z dnia 05-04-2008, s. 82

A. Podaj dwa przykłady wspierania przez instytucje publiczne kobiet prowadzących badania naukowe, stosowane w innych krajach niż Polska.

- .....
- .....

B. Wymień dwa czynniki utrudniające kobietom robienie kariery naukowej w Polsce.

- .....
- .....

Standard

Zadanie sprawdza umiejętność wyszukiwania i odczytywania informacji.

Punktacja

Zdający otrzymuje cztery punkty: po jednym punkcie za każdą prawidłowo wyszukaną z tekstu informację.

Czynności wykonywane przez zdającego

Zdający musi wyszukać w tekście:

Część A

przykłady wspierania badaczek przez instytucje publiczne;

Część B

czynniki utrudniające kobietom robienie kariery naukowej w Polsce.

W celu prawidłowego wykonania polecenia zdający powinien:

- a) zapoznać się z treścią tekstu źródłowego;
- b) przeczytać uważnie pierwsze z poleceń tak, by nie pominąć żadnej zawartej w nim informacji;
- c) odszukać w tekście przykłady pomocy udzielanej badaczkom, a następnie spośród nich wypisać te, które są wsparciem ze strony instytucji publicznych;
- d) wykonać drugie polecenie, wypisując określenia wprost podane w tekście lub przeciwstawiając sytuację panującą w Polsce działaniom podejmowanym w innych krajach (np. *w innych krajach kobiety badaczki otrzymują wsparcie ze strony instytucji publicznych, a w Polsce nie*).

Wykonanie zadania może ułatwić podkreślanie w tekście źródłowym potrzebnych informacji.

Poprawne odpowiedzi

Część A

Dwie odpowiedzi spośród niżej podanych:

- przyznawanie grantów kobietom powracającym do pracy po urodzeniu dziecka;
- tworzenie specjalnych ośrodków (podejmujących inicjatywy skierowane do kobiet);
- ułatwienia dla kobiet po doktoracie, które zostały matkami (zdejmwanie części obowiązków dydaktycznych, wspomaganie finansowe, pozwalanie na indywidualne godziny pracy, organizowanie przedszkoli i miejsc, gdzie można na 2-3 godziny zostawić dziecko).

Część B

Dwie odpowiedzi spośród niżej podanych:

- panuje zły klimat dla nowinek i inicjatyw (oddolnych);
- konserwatyzm polskiego środowiska naukowego;
- brak wsparcia ze strony instytucji publicznych;
- mała aktywność kobiet (niezakładanie stowarzyszeń, nietworzenie grup nacisku).

Błędne odpowiedzi

Najczęściej popełniane błędy to:

Część A

- podawanie przykładów wsparcia udzielanego przez same kobiety-badaczki, np.:
  - *starsze badaczki opiekują się młodszymi;*
  - *kobiety pomagają sobie w znajdowaniu mentorów i stypendiów;*
  - *badaczki tworzą sieci wzajemnego wsparcia;*

Część B

- opisywanie sytuacji kobiet-badaczek w Polsce, np.:
- mężczyźni dominują na szczytach nauki;
- badaczki są tylko pszczołami-robotnicami nauki;
- kobiety stanowią tylko 20 proc. kadry profesorskiej.

Przyczyny popełnianych błędów

- nieuważne czytanie polecenia; pomijanie zawartych w nim informacji
- brak zrozumienia polecenia
- pobieżne czytanie tekstu źródłowego

Zadanie 15. (2 pkt)

Rysunki satyryczne przedstawiają sytuacje, w których łamane są prawa człowieka. Wskaż, które z konstytucyjnych praw zostały złamane, wpisując pod rysunkami numery artykułów konstytucji.

A.

B.

E.Hope, Public Relations – czy to się sprawdzi? www.internetpr.pl

.....

.....

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku

Art. 39 Nikt nie może być poddany eksperymentom naukowym, w tym medycznym, bez dobrowolnie wyrażonej zgody.

Art. 68 ust. 1 Każdy ma prawo do ochrony zdrowia (...).

Art. 49 Zapewnia się wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się (...).

Art. 51 ust. 4 Każdy ma prawo dostępu do dotyczących go urzędowych dokumentów i zbiorów danych.(...).

Art. 74 ust. 1 Władze publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom (...).

Standard

Zadanie sprawdza umiejętność interpretacji informacji pochodzących z różnych źródeł.

Punktacja

Zdający otrzymuje dwa punkty – po jednym punkcie za każdy prawidłowo wskazany artykuł Konstytucji.

Czynności wykonywane przez zdającego

Zdający musi wyszukać artykuły Konstytucji zawierające prawa człowieka, do których odwołują się rysunki satyryczne.

W celu prawidłowego wykonania polecenia zdający powinien:

- a) przyrzeć się uważnie rysunkom satyrycznym. Odszukać informacje pozwalające wyjaśnić przedstawioną na nich sytuację (określić miejsce, uczestników, treść wypowiedzi, charakter przedstawionych zdarzeń);
- b) przeczytać treść podanych artykułów Konstytucji i odnieść je do sytuacji przedstawionej na rysunkach.

Poprawne odpowiedzi

- A. Art. 51 ust. 4
- B. Art. 68 ust. 1

Błędne odpowiedzi

Każdy inny podany artykuł Konstytucji.

Najczęściej popełniane błędy to:

- A. Art.49
- B. Art.39

Przyczyny popełnianych błędów

- nieprawidłowe odczytanie treści rysunków satyrycznych
- niezrozumienie istoty praw zawartych w cytowanych artykułach Konstytucji

Zadanie 16. (4 pkt)**Na podstawie tekstów źródłowych wykonaj polecenia.**

Tekst 1 – fragment ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny.

Art. 10.

§ 1. Pełnoletnim jest, kto ukończył lat osiemnaście.

§ 2. Przez zawarcie małżeństwa małoletni uzyskuje pełnoletność. Nie traci jej w razie unieważnienia małżeństwa.

Art. 11.

Pełną zdolność do czynności prawnych nabywa się z chwilą uzyskania pełnoletności.

Art. 12.

Nie mają zdolności do czynności prawnych osoby, które nie ukończyły lat trzynastu, oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie.

Tekst 2 - fragment ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny.

Art. 10.

§ 1. Na zasadach określonych w tym kodeksie odpowiada ten, kto popełnia czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat.[...]

Art. 115.

§ 10. Młodocianym jest sprawca, który w chwili popełnienia czynu zabronionego nie ukończył 21 lat i w czasie orzekania w pierwszej instancji 24 lat.

A. Uzupełnij zdania.

a) Zgodnie z Kodeksem Cywilnym pełnoletność można uzyskać w efekcie

- .....
- lub
- .....

b) Na zasadach określonych w Kodeksie Karnym nie ponoszą odpowiedzialności za popełnione przestępstwa osoby, które

.....

B. Uzasadnij, że w rozumieniu prawa karnego osoba pełnoletnia może być osobą młodocianą.

Uzasadnienie:

.....
 .....
 .....

Standard

Zadanie sprawdza umiejętność czytania ze zrozumieniem źródeł normatywnych.

Punktacja

Zdający otrzymuje cztery punkty:

Część A

po jednym punkcie za każde prawidłowe uzupełnienie zdania – łącznie trzy punkty;

Część B

jeden punkt za podanie prawidłowego uzasadnienia.

Czynności wykonywane przez zdającego

Zdający musi wyszukać w podanych artykułach kodeksów prawnych informacje

Część A

określające:

- a) warunki uzyskania pełnoletności;
- b) osoby nieponoszące odpowiedzialności karnej na zasadach określonych w kodeksie karnym;

Część B

wyjaśniające, dlaczego w rozumieniu kodeksu karnego osoba pełnoletnia może być traktowana jako młodociana.

W celu prawidłowego wykonania polecenia zdający powinien:

- a) przeczytać uważnie teksty źródłowe; ustalić:
- z jakich aktów prawnych pochodzą zamieszczone artykuły – kodeks cywilny i kodeks karny;
  - jakich problemów dotyczą – kodeks cywilny: pełnoletność i zdolność do czynności prawnych; kodeks karny – zasady określające odpowiedzialność karną.

Część A

- b) określić kodeks, w którym znajdują się potrzebne do wykonania zadania informacje (zdanie a) – kodeks cywilny; (zdanie b) – kodeks karny;
- c) w obrębie kodeksów wskazać artykuły potrzebne do wykonania poleceń;

Część B

- d) zestawić informacje pochodzące z dwóch kodeksów: z kodeksu cywilnego dotyczące zasad osiągnięcia pełnoletności; z kodeksu karnego określające osobę młodocianą.

Poprawne odpowiedzi**Część A**

- a) ukończenie 18 lat lub zawarcie związku małżeńskiego (w wieku poniżej 18 lat, jeżeli jest się małoletnim)

Kolejność udzielania odpowiedzi nie jest istotna.

- b) wiek poniżej 17 lat (nie ukończyły 17 lat)

Część B

Zgodnie z kodeksem karnym młodociany to osoba, która w chwili popełnienia czynu zabronionego nie ukończyła 21 lat, a w rozumieniu kodeksu cywilnego pełnoletność uzyskuje się już w wieku 18 lat.

Błędne odpowiedzi

Najczęściej popełniane błędy:

Część A

- a) 21 lub 24 lata
b) 18 lat; 21 lat

Część B

Młodociani to osoby pomiędzy 17 a 21 rokiem życia, czyli pełnoletni.

Przyczyny popełnianych błędów

- brak umiejętności czytania źródeł normatywnych:
  - niezajomość terminologii prawniczej;
  - niedostrzeżenie różnic pomiędzy zapisami w kodeksie karnym i cywilnym;
- nieumiejętność samodzielnego budowania krótkiej wypowiedzi.

Zadanie 17. (10 pkt)

Napisz krótkie wystąpienie skierowane do przedstawicieli społeczności szkolnej, w którym zachęcisz kolegów do podnoszenia poziomu swojego wykształcenia. W uzasadnieniu podaj trzy argumenty poparte przykładami. Wskaż dwa działania podejmowane przez instytucje publiczne na rzecz wspierania procesu edukacji młodzieży.

Standard

Zadanie sprawdza umiejętność dokonywania syntezy posiadanej wiedzy, w tym prezentowania zagadnień nurtujących społeczeństwo, formułowania i uzasadniania przyjętego stanowiska, wskazywania propozycji rozwiązań przedstawianych problemów.

Punktacja

Zdający otrzymuje 10 punktów:

- 1 pkt – forma wypowiedzi: zaznaczenie adresata i celu wypowiedzi
- 6 pkt – argumenty poparte przykładami (1 pkt – argument; 1 pkt – właściwie dobrany do niego przykład)
- 2pkt – przykłady działań podejmowanych przez władze publiczne
- 1pkt – poprawność językowa

Czynności wykonywane przez zdającego

Zdający musi napisać wystąpienie na temat konieczności podnoszenia wykształcenia przez młodych ludzi, którego adresatem będą jego szkolni koledzy. Wystąpienie musi zawierać: trzy argumenty poparte przykładami oraz opis dwóch działań podejmowanych przez instytucje publiczne.

W celu prawidłowego wykonania polecenia zdający powinien:

- uważnie przeanalizować zapis polecenia tak, by określić, jakie wymagania musi spełniać jego wypowiedź:
    - forma – wystąpienie publiczne;
    - adresat – przedstawiciele społeczności szkolnej;
    - cel – zachęta do określonego działania.
- Język wypowiedzi należy dostosować do określonej w zadaniu sytuacji. Piszący powinien:
- rozpocząć wypowiedź od zwrócenia się do odbiorcy, np. *koleżanki i koledzy*;
  - nie zapominać o odbiorcy również w dalszej części wypowiedzi;
  - wyraźnie sformułować cel wystąpienia;
  - stosować zwroty zawierające elementy perswazji, np. zachęcam was do ...; zrobmy to ...
- uzasadnić wypowiedź, budując trzy argumenty poparte przykładami. Argumenty powinny być:
    - zgodne z przyjętym w wypowiedzi stanowiskiem;
    - atrakcyjne dla odbiorców;
    - odnosić się do różnych aspektów rzeczywistości, np. społecznej, ekonomicznej, politycznej, kulturowej.Przykłady powinny ilustrować przedstawione argumenty.
  - zmotywować słuchaczy do podjęcia dalszej nauki, przywołując przykłady działań podejmowanych przez różne instytucje publiczne, np. władze państwowe, samorządowe, wyższe uczelnie, stowarzyszenia;

d) zadbać o spójną, przejrzystą, logiczną konstrukcję wypowiedzi; zachować poprawność stylistyczną, ortograficzną, interpunkcyjną.

Pomocne w wykonaniu zadania może okazać się napisanie planu wystąpienia.

Poprawne odpowiedzi

Argumenty poparte przykładami, np.

- zwiększenie swoich szans na rynku pracy – coraz więcej polskich pracodawców wymaga od pracowników posiadania matury i ukończenia studiów wyższych;
- stworzenie możliwości uzyskania atrakcyjnej pracy – znajomość języków obcych, obsługi programów komputerowych jest warunkiem koniecznym do wykonywania prestiżowych, wysoko płatnych zajęć;
- podniesienie standardu życia – w Polsce coraz częściej wysokość zarobków uzależniona jest od posiadanych kwalifikacji i ukończonych form doskonalenia zawodowego;
- uzyskanie możliwości ciekawszego, pełniejszego życia – szeroka wiedza o świecie, posługiwanie się językami obcymi pozwala nam podróżować, nawiązywać kontakty międzyludzkie, rozwijać swoje pasje i zainteresowania;
- budowanie poczucia własnej wartości, bezpieczeństwa swojego i swojej rodziny – wykształcony człowiek uzyskuje większą samodzielność, swobodę decydowania o swoim losie, może wybierać pracę, otoczenie, sposób życia;
- uzyskanie możliwości awansu społecznego, walki z wykluczeniem społecznym – wykształcenie daje człowiekowi możliwość wyrwania się ze środowisk patologicznych, biedy i izolacji.

Przykłady działań podejmowanych przez instytucje publiczne, np.

- stypendia naukowe i socjalne – umożliwiają naukę na prestiżowych uczelniach młodzieży z ubogich rodzin, wspierają osoby ambitne, osiągające wysokie wyniki w nauce;
- systemy kształcenia stworzone dla osób dorosłych i pracujących – szkoły uczące w systemie eksternistycznym;
- wdrażanie programów edukacyjnych stworzonych w ramach UE – Erasmus, Comenius, Sokrates, Lingua;
- stworzenie możliwości kształcenia z wykorzystaniem mediów elektronicznych – system e-learning;
- powstanie regulacji prawnych umożliwiających młodym Polakom edukację za granicą.

Przyczyny popełnianych błędów

- brak wiedzy na temat problemów społecznych współczesnej Polski
- niezajomość zasad konstruowania dłuższej wypowiedzi pisemnej
- brak umiejętności:
  - selekcji informacji
  - analizy i syntezy zjawisk
  - wskazywania zależności pomiędzy zjawiskami
  - samodzielnego budowania argumentów; odróżniania przykładów od argumentów;

- samodzielnej oceny omawianych zdarzeń
- uzasadniania zajętego stanowiska
- brak umiejętności polonistycznych – nieporadność stylistyczna, nieznajomość reguł gramatycznych, ortograficznych, interpunkcyjnych.